

Budapestre vonatkozó ujságcikk

Osztályozás

027

Szerző: .....

Cím: *Könyvmolyok*

Forrás: *Olvasó Ujság*

Bp.
(Hely)

1921. 8. 31
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Hely

Idő

"1921"

Személy

Könyvmolyok.

Milyen az élet a budapesti könyvtárakban?

Jó dolga van-e Budapesten a könyvmolyoknak? A képletes értelemben vett könyvmolyoknak és az igaziaknak? Más szóval: van-e hol s mit olvasni azoknak, a kik a könyveket bujják (azokat értem, a kik bujják, nem pedig azokat, a kik csak úgy válogatják és veszik és nem akadnak fenn hőlmi valutanehezőségeken), vagy pedig háborítás nélkül örülhetnek-e s örülhetnek főképp most nyáron az igazi könyvmolyok, a melyeket Linné sorolt osztályba és családba?

A könyvtárakban kell megtudakolni a választ ezekre a kérdésekre, nem pedig a könyvesboltokban. Tehát nézzünk szét a könyvtárakban.

A kölcsönkönyvtárakkal

hamar végezhetünk. A könyv drága, beszerezni nehéz, tehát a kölcsönkönyvtárak dolga rosszul áll. De a könyvet, minthogy drága, eladni érdemes, tehát a kölcsönkönyvtárak dolga — elméletben — nem áll tulságosan kedvezőtlenül. Mondják is, hogy a kölcsönkönyvtárak egy része az utóbbi módozat szerint boldogult. Én nem tudom, hogy így volna, sőt az egyik legrégebbi kölcsönkönyvtárban éppen az ellenkezőt hallottam. Csak Diener-Dénes könyvtára, az „Irodalmi szalon” oszlott fel egész bizonyosan ily módon és hallomás szerint jól adott tul a könyveim. A többi nem ad el, csak vesz, még pedig keservesen drága áron: egy-egy külföldi regényért néha négyszáz koronát is fizet. Minthogy pedig új könyveket, ha fukarabban is, mint régente, de beszerezni kell, a kölcsönkönyvtárak felemelték a kölcsönadíjat: a háboru előtti 4 korona havi kölcsönadíj helyett most 30 koronát szednek. A mi nem sok és mélyen alatta marad az egykori négy korona belső értékének. De mit tegyünk? Ha 200 koronát kérnek, elvesztik a törzsközönségüket. Beérik a veszett fejsze nyelével. És, mondják, még így is elég szép számmal vannak, a kik a mostani könyvdrágaság mellett új kölcsönkönyvtárak alapítására adták magukat.

De róluik elég volt onnyi, beszéljünk inkább a *köz-könyvtárakról*. Vagy talán jobb, ha meghallgatjuk azokat, a kik igazgatják a közkönyvtárakat vagy ismerik örömlüket, gondjukat. Elég érdekes dolgot tudhatunk

meg tölük.
Kezdjük

az Egyetemi Könyvtáron.

Ennek az idén nyári szünete annyira sem volt, mint máskor. Az egyetemi év bezárása óta is nyitva tartották hétfő és szombat kivételével minden hétköznap. Ennek következtében az idén sokkal nagyobb volt a látogatottsága, még pedig úgy olvasók, mint kölcsönzők tekintetében, mint máskor. Valószínűleg közrehatott az is, hogy sűrűn látogatta a könyvtárat a sok menekült s a megszállt területekről elűzött intelligens elem. Megnőtt a könyvtárba járó tanuló ifjúság száma is. A régi kategóriából pedig nem maradt el szembetűnően egy sem. Az egyetemi numerus clausus hatását sem lehetett észrevenni.

Nehéz helyzet elé állítja a könyvtárat könyvtárállományának lassub szaporulata. A *könyvek beszerzése* dolgában — mondotta informátorom — új, súlyos helyzet állt elő. A könyvtár a háborus idő alatt máig az entente-országokból a valutadifferenciák miatt *sem könyveket, sem folyóiratokat nem szerezhettek*. 1919 óta még a német folyóiratok és könyvek beszerzését is meg kellett szorítani. A könyvtár eddig évi 50.000 korona dotációt kapott az államtól. Az 1920–21-iki állami költségvetés a dotációt 100.000 koronára emelte fel, a legújabb költségvetésbe pedig a háboru alatt megjelent külföldi folyóiratok és folytatásos munkák beszerzésére fölvettek egyersmindenkora 300.000 koronát. Mindez, sajnos, kevés. De azért lehet remélni, hogy ezekkel a csekély összegekkel is fedezhetik valamennyire a vásárlásokat, mert a külföldön akciók indultak meg a *középeurópai könyvtárak fölségítésére* s ebben a segítségben részesíteni fogják a *mi könyvtárainkat* is. Ezekhez a külföldi akciókhoz a kapcsolatot egyrésztől Nékám Lajos dr. egyetemi tanárnak személyes befolyása, másrésztől a külföldi folyóiratokat és könyveket elosztó bizottság teremtette meg, a melynek Teleki Pál gróf és Cholnoky Jenő az elnökei. Nékám tanár érintkezésbe lépett a Carnegie-Institúciónnal és a Rockefeller Foundationnal s ezeknek révén mintegy 110 különböző — főképp orvosi és természettudományi — amerikai és angol folyóiratot szerzett meg a magyarországi tudományos könyvtáraknak. Nékám tanár révén kapta meg az Egyetemi Könyvtár a Carnegie-intézetnek a háborus évek alatt megjelent kiadványait, valamint az amerikai matematikai társulat folyóiratát is. A *francziák*

részéről eddig még nem tapasztaltak könyvtáraink az amerikaiakéhoz és angolokéhoz hasonló érdeklődést. Ellenben juttatott a francia kormány 5000 frankot a budapesti egyetemnek francia folyóiratok és könyvek beszerzésére. Ez összeget az egyetem karközi bizottsága az egyes szemináriumú és intézeti könyvtárak között osztja fel, az Egyetemi Könyvtár tehát ebben az akcióban nem lesz érdekelve.

A külfölddel való *csereviszonyt* könyvtáraink még nem kezdhették meg, de erre névvel történtek már lépések. Az első felhívást a magyar kormány ebben az irányban a *cesh kormánytól* kapta, mely indítványozta, hogy tudományos könyvtáraink lépjenek csereviszonyba a hasonló cseh intézményekkel. Az összeköttetés megindítására meg is van részünkről a készség, de a forgalmi és közlekedési viszonyok bizonytalansága miatt egyelőre nincs mód a terv megvalósítására.

Ily viszonyok közt nyílik meg a budapesti könyvtárak 1921–1922-iki éve. Az Egyetemi-könyvtár felújításának szerény eszközei mellett is teljes erővel lát hozzá megnőtt feladatainak teljesítéséhez. Néhány nap előtt bezárta kapuit s most folyik termeiben a tisztogatás és rendezés munkája; de szeptember elsején újra megnyílik a könyvtár s megnyitja 132 látogatóra berendezett nagy olvasótermét, mely négy éven át *tűzölthiány és a szolgásmélyzet hiánya miatt zárva volt*. Az idei télen ezek a hiányok pótolva vannak. Tűzöl is van elég s az Egyetemi-könyvtár *egész télen át nyitva lesz naponta reggel 9-től este 8-ig, épp úgy, mint régen, a békeidőben*.

Bornas hangulat fogadta érdeklődésemet utamnak következő állomásán,

a Nemzeti Múzeum könyvtárában

Országunknak büszkesége, történelmünk kutforrásainak kincsesháza ez a hely és kétszeres figyelmet érdemel, ha a fejlődésnek ott mutatkoznak akadályai. Pedig mutatkoznak. Ha így maradnak a viszonyok, *ugyszólván lehetlenné válik* a könyvtár anyagának kiegészítése és az intézménynek az eddigi nyomon való továbbfejlesztése. Pedig há komolyan szemébe nézünk a baj okainak, a dolog úgy áll, hogy *hosszu időre nincs menckvés ezektől a nehézségekből*. Nem tisztán magyarországi jelenség ez, jóformán így van az mindenütt. Láttam a muzeumi könyvtárban egy könyvszámlát egy ötkötetes,

nem is nagy munkáról, mely Prágában jelent meg. A könyv ára fűzve majdnem 1800 K. A kötetése nem futja réjabb 400 koronából. Ily árak mellett a könyvtárnak a új arányok szerint való fejlesztéséről álmodni sem lehet. Nincs más mód, mint rezignáltan beérni azzal, hogy a könyvtár a rendelkezésére álló régi és felbecsülhetetlen anyaggal teljesítse nagy nemzeti hivatását és fokozott feladatait addig is, míg jobb idők nem köszöntenek reánk. Fokozottak ezek a feladatok éppen a nagy könyvrágaság miatt is, mely a magánosoknak, ha csak nem tulgazdagok — a könyvtárak olvasói és tudományos kutatói közt pedig ez a kategória gyéren van képviselve — lehetetlenné teszi a könyvok beszerzését. Egyik oka ez annak, hogy a könyvtárat most jóval többen használják, tudósok és tanulók, mint annak előtte. Az államnak tehát mégis csak lehetővé kell majd tennie, hogy a könyvtárak vásárolhassanak. A Nemzeti Múzeum Könyvtára szintén nyitva volt egész nyáron, minden nap, reggel 9 óratól délután 4-ig-s rendelkezésére állt látogatóinak, kik két osztályhoz tartoznak: a kutatók osztályához, a kik munkájukkal a tudományt előbbre viszik és a tanulóifjúsáéhoz, mely nemesak az egyetemi hallgatókra terjed ki, hanem a középiskolák két felső osztályának tanulóira is.

Mint hogy a könyvtárban tizenkét év óta nem volt tisztogatás, a vezetőségnek végre reá kellett magát szánnia erre a szükséges intézkedésre s augusztus elsőjétől három héten át zárva voltak a könyvtár termel. Csütörtökön nyílt meg újra s most már készülten tudulhat az őszi és a téli időszak felé. Az aszpirációk ebben a tekintetben jók. A könyvtárnak jelentős anyaga van lezárva s a nyírt most olyan, hogy mire beáll a hideg időjárás, a fűtés megindulhat a négy központi fűtőhelyen; a könyvtárnak minden helyisége fűtve lesz februárig, s ha megjön a pótk., a miben bizni lehet, egészen a tél végéig.

Biztosíték van reá, hogy nem ismétlődnek meg a múlt tél sávarai.

A Fővárosi Könyvtárban

sem. Meleg szokták várják ott is a télen a kutatókat. A tanács máris ellátta a könyvtárat a megfelelő mennyiségű fűtőanyaggal.

nyiségű fűtőanyaggal.

Kifogástalanul tett eleget feladatának ez a könyvtár az egész nyári időszakban is. Látogatóinak száma megnövekedett. A nyári abnormis melegben is, a múlt év megfelelő hónapjaihoz képest. Juniusban 2689 látogatója volt, júliusban körülbelül ugyanannyi. Különösen a főiskolai hallgatók nagyobb számmal látogatták a könyvtárat, mint azelőtt. A régi törzsolvasók nagyjában megmaradtak, bár nem lehet mondani, hogy a politikai változást nem érezték volna meg a könyvtárban is. A forradalom alatti ifjúság egy része elmaradt de a numerus claususnak hatása a könyvtár látogatottságára, mint a vezetőségtől hallom, nincs, *felekezeti szempontból sem.*

Érdekes hallani, hogy az ifjúság tudománysszakok szerint *hogyan választja meg újabb az olvasmányait.* Legkeresettebbek a gazdaságtörténeti és általában a történelmi munkák. Nagy kedvvel fordul az ifjúság a művészettörténeti könyvek felé s különös módon kedveli a filozófiai szokat is.

A könyvtárnak az új korszak új vezetőséget hozott. Kremmer Dezső az igazgató és Enyrdy Jenő a főkönyvtáros. A Fővárosi Könyvtár szervezetét tudvalevően Szabó Ervin állapította meg. De az új vezetőség új irányelveit tűzött ki a könyvtár továbbfejlesztésére.

Eddig egyoldalú szociológiai irányban fejlesztették, mondotta az új igazgató. Ezzel az iránynyal most szakítottak és áttértek az egyetemes kulturintézet tervének felépítésére. Azt akarják, hogy a könyvtárban minden tudománysszak kellően képviselve legyen. A szociológiai szakban eszentul *esemer értékű dolgokat*, mint például röpiratokat, nem vesznek. De a szociálpolitikára, mint a városi közigazgatás egyik ágára, különösebb súlyt vetnek és *objektív szempontból* szerzik be az irodalomnak újabb termékeit. Az ugynevezett *kommunista könyvek*, melyeket a városi közgyűlés indexre vetett, *nincsenek elkülönítve* a könyvtárban, de nem adnak ki belőle másnak, mint komoly kutatóknak és csakis az igazgatóság engedélyével. A közgyűlésen tudvalevően felmerült az a követelés is, hogy *pusztítsák el* ezeket a könyveket, de nincs róla szó, hogy ez csakugyan megtörténjenk.

Utóljára hagytam az Akadémia kincsesházát, melyre

a művelt magyar halával és büszkeséggel néz:

az Akadémiai Könyvtár.

Montem, mendégéltem s beléptem a kapuján. Ott, a bejáró falára függesztve, egy írást találtam, mely tudtul adja, hogy a könyvtár július 1-től szeptember 15-ig tisztogatás és rendezés miatt zárva van. De az akadémiai tagok a hét két napjának délelőtt 11 és 12 órája közt kaphatnak kölcsön könyveket.

Eszembe jutnak a régi idők — a kedves, régi jó idők! — mikor ebbe a könyvtárba jártam a fiataloknak feledhetetlen délutánjain. A szép olvasóteremben az ismert arcok: a tanulni akaró ifjúság s az öregek, kiket szóta már a sir takar. Látom még azt a hanyagul öltözött, különös öreget, ki, nyakán a sokszorososan körlesavart fekete selymekendővel mindig a dunaparti ablakhoz közel, ugyanannál a lámpánál hajolt a kvart és folionagyságu könyvekre. Minden nap pontosan ott állt a helyén s mi csak azt tudtuk róla, hogy Budáról jön át, meríteni a tudomány forrásaiból. Aztán egyszer elmaradt és nem láttuk többé. Fuit. Látom még a kungráti Molla Iszhákot, a tatár szolgát, kit Vámbéry hozott magával Középpáziából. Ott áll, átveszi a kérdéskérdőlapokat, megkeresi és hozza a könyveket. Nagyon tanulóégy ember volt s meg is tanult mindent, a mit a jó könyvtár alkalmazottnak tudni érdemes. A magyar nyelvel sokat küzdött, mig meg nem tanulta tökéletesen. Az első években még megessett rajta, hogy mikor tüszentett valaki, tisztességtudó ember létére sietett rámondani: — *Tizenegy Isten!*

Az akadémikus urak kérdezték: — Miért mondd ezt jó mollám? — Mert hallom, ilyenkor szokták mondani: *Ely Gott*, az pedig magyarul annyi, hogy tizenegy Isten. — Tudnillik Iszhák molla jól tudott magyarul, csak rosszul hallott németül: nem hallotta ki a *h*-betűt a *helf Gott*-ból.

A régi jó idők elmúltak, de a tisztelőtreméltó régi konzervativizmus megmaradt. Azzal a hüvösséggel, mely illik az érdemhez, az Akadémia Könyvtára a nyári forróságban most is becsukja szárnys ablaktábláját — s mig odakiinn forr az élet, a szép termek homályában átveszi a könyvmoly csendes birodalmát. . . . (— a —ly.)